

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer Parashat derakhim

Rosanes, Judah ben Samuel

הדוהי, סענאזר

Ṷinitsi'ah, 5503 [1742 oder 1743]

בצע ןרד

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9997

דרך עזב דרוש שלשה ועשרים

במדרש כל רעיה בנדו כה אלו חיבאל ונבדילאל מלמד

שקדא הקב"ה למיכאל ונבדילאל ואמר להם
בשבע אני בשמי הגדול שלשם שלכו ותניתי חס בניון מיד לקח
כל אחד ואחד לפיד של חס והניתי חס בניון הה"ד כל רעיה
בנדו כה ע"כ

דירא את דבר ה' יסב כדד וידום ואדמה על ראשו ועינוהי
מטייפין הנה לא יגום ולא יסן על הרע כפיה לבנים
שגלו מעל שלחן אכיהם ממרום שלח חס והרבה להשיב חסו וכך
היה המדה שכל דבר אשר יבא באש ע"ז הקב"ה בעגמו בא יבא
במשפט חזק וזוהו נטויה * וכבר זה מתורתו של הראש"ד ז"ל
עלה בידיו אהא דלמרינן בפ"ק דעניות ח"ד יוחן טלטה
מפתחות כידו של הקב"ה שלח נמסרו לשליח ואלו הם של חיה
ושל נשמים ושל תחית המתי וכו' * וכתבו החידושים דהקשה
הראש"ד אחיה לה חשיב נמי פורענותם של רשעים דכתיב פתח
ה' את אוגרו ויוציא את כלי * זעמו ועיין בתוס' :

וראיהו למוסר"ט ופה ז"ל כב"ד שכתב וז"ל ולי נר להשיב
לאין מפתח זה עתה כוד הקב"ה שכבר מסרו
לשליח כדמשמע בפ"ק דענינה דכתחלה היו כלי זעמו של הקב"ה
בדקיע עד שכא דוד ובקש רחמים והורידן לארץ וכו' וכיון דבא
דוד והורידן לארץ משמע דליכא אוגר דליכא פתיחה עכ"ל *
ותמיהני שיה סהרוב נזור דלאחר שזורידן דוד ליכא לא אוגרות
ולא פתיחה לא ידעתי מנ"ל דאיתא דכי היכי דבשמים מעל
איכא אוגרות ואיכא פתיחה ואינן נפתחים אלא ע"ז הקב"ה
בעגמו ה"כ בארץ מפתח איכא אוגרות ואיכא פתיחה ואינן
נפתחים אלא ע"ז הקב"ה * ומלבד זה דבריו תמוהים הם בעיני
דבא פסוק זה דפתח ה' את אוגרו ויוציא את כלי זעמו הוא
בירמיה סהרובת על מפלתה כל ככל שהוא זמן רב אחר מפלתו
של דוד שהוריד כל היום לארץ וא"כ ה"ק פתח ה' את אוגרו
ויוציא כלי זעמו והלא כפי דברי הרב ז"ל במונו דירמיה שכבר
הוריד דוד כלי זעמו לארץ לא אוגרות איכא ולא פתיחה איכא *
ואם פסוק זה דפתח ה' את אוגרו ויוציא כלי זעמו לאו דוקא *
א"כ היכי מוכח דמטר איכא מפתח ולא נמסר לשליח מדכתיב
יפתח ה' לך את אוגרו הטוב והרי זה דומה לקרא דפתח ה' את
אוגרו ויוציא את כלי זעמו ואידי וידידי חס סיפורא * אלא ודאי
עכ"ל דאף לאחר מפלתו של דוד שהורידו לארץ איכא אוגרות
ואיכא פתיחה ואינן נפתחי אלא ע"ז הקב"ה בעגמו * באופן
שקושיה הראש"ד בקהומה עומדת ודברי הרב הגו' אינן מעלים
ארוכה * והראש"ד ז"ל פירש משום דאכתחו פ"ה ענינו של רשעים
ע"ז שליח דכתיב וינא מלאך ה' וידך במקנה אשור וכו' והא דכתיב
פתח ה' את אוגרו לכלותם האחר ואפשר שאין כלותם אלא ע"ז
הקב"ה כי אז יהיה המשפט החזק וכו' לפי שאינן אלא ליום
הדיו ואינו תמיד לא חשיב ליה עכ"ל * והנה מ"ס הראש"ד ז"ל
דלעתיד נפרע מהאומות ע"ז עבדו אף שברך אשור אמרה דבר
ה' בפייה אמת דאחרי' בספריו ז"ל לי גרם וכלם אמר הקב"ה
אל תהיו סבורים באפרע מכם ע"ז שליח כשם שנפרעתי ונפרעה
ע"ז חסה ומסנחריב ע"ז מלאך אבל לעמיד אני נפרע מכם סנכ'
לי נחס וסלס ע"כ * ואמרינן במדרש כימי נאיתך מארץ מגרים
אראנו נפלאות אראנו לבנים מה שלח הראתי לאבות במגרים
כתיב נורה ההליות עוטה פלא וכאן כתיב אראנו נפלאות וכו'
והקשה מזהרית"ט בדרשותיו פ' בא דרוש שני דה"ק דבמגרים
כתיב עוטה פלא לפון יחיד והלא כמה פלאו * פלא' היו בכנר'
ותירך דלא חשיב פלא אלא מה שנעשה ע"ז הקב"ה בעגמו
ובמגרים

אין לך טענת אונם שהרי מדעתך ורונך הטוב קבלת סלח
לעבוד ע"ז וכמו שכתבנו בסם המוספות : ואל זה סוכב הולך
בנות המקונן באומרו סלה כל אכירי ה' בקרבי קרא עלי מועד
לסכור בחורי גת דרך ה' לכתולת בת יהודה * ויש לדקדק
דמאחר שאמר סלה כל אכירי דהיינו החסידים ואנשי מעשה מהו
זה סכור ואמר קרא עלי מועד לסכור בחורי * ותו קשה אומרו
סלה כל אכירי ה' בקרבי דהי"ל מקרבי ועיין מ"ס בדרך עכ"כ *
אחנם ע"פ הקדמתינו יאמר נא דה"פ דלמרינן במדרש באיכה
רבמי קרא עלי מועד לסכור בחורי מנינו סלוקין של בחורים
קשה כחרבן בית המקדש דכתיב גת דרך ה' לכתולת בת יהודה
כך קרא עלי מועד לסכור בחורי וכתיב גם מהר"ט ופה ז"ל
שהכונה היא לפי שבת המקדש תתמסכן בעונינו כדאית' בכתה
דוכתי וכן הכתובים נחפסין על עון הדור כדאמרינן בפ"ק
דכמוכות גבי על בחוריו לא יטמח ה' חשיב את לאתפוסו לכך
כנים אלו קמים לפני ה' שיוק הנקי מפני החוטא עכ"ל והנה
המקונן הוקטו לו שתי קושיות חדא סלה כל אכירי ה' בקרבי
דודאי מה דסלה כל אכירי היינו כפרה על הדור שהגדקים
נחפסין בעון הדור אלא שהוקטה לו מאחר שה' בקרבי שהוא
יודע מעליותיו לכ א"כ הרי אנו אנוסים על קבלת התורה אע"פ
סלה דההרנו סום דבר בעת קבלת התורה וא"כ למה סלה כל
אכירי מאחר שהיינו אנוסים וכדאמרינן מלאך מודעה רבה
לאורייתא * עוד תמה ואמר קרא עלי מועד לסכור בחורי גת
דרך ה' לכתולת בת יהודה דמלבד מה שמתה איך סלה כל אכירי
מאחר שה' בקרבי עוד יש תימה אחר שכל הכפרות כולם באו
בבת אחת ובתקיימו בי דהיינו קרא עלי מועד לסכור בחורי שהם
מכפרים על הדור וכן גת דרך ה' לכתולת בת יהודה שהוא חרבן
בית המקדש והלא לא כך נאמר למטה לא נאמר לו שבת המקדש
היה מתמסכן בעונם ולאחר חרבן בית המקדש היו הגדקים
מתמסכנים בעון הדור ואכי רואה שכל המכוכות באו בבת
אחת דהיינו סלה כל אכירי וגם קרא עלי מועד לסכור בחורי
ואמר כל זה גת דרך ה' לכתולת בת יהודה שהוא חרבן כ"ה זו
לא שמשנו *

ובזה אלנה ואטובה לאחור הפונה קדים * ויש לדקדק
דמה קצר יט לזה הפ' עם הפ' הקודם דקאמר ועמה
אם שמיש תמטו בקולי ומתרתם את בריתי והיייתם לי סנולה
מכל העמים כי לי כל הארץ ואתם תהיו לי גו' ונראה דהכונה
שהב"ה אחר לישראל ועמה אם שמיש תמטו בקולי וכו' והיייתם
לי סנולה ואמרינן במ"מ סנולתו של אדם תביעה עליו כך תהיו
חביבין עלי ורשעים הוא לפי שישראל המקיימים את התורה הם
מנווים ועושים אבל אומות העולם אף אם יקיימו את התורה
אינם מנווים ועושים וגדול המנווים ועושה * וב"מ ישראל ג"כ
הם אנוסין ופטורים הם מלקיים את התור' וא"כ אף אם יקיימו
אותה חשיבו כאינם מנווים * לזה בא הכתוב ונתן שמי טענות
לומר לישראל לא חשיבו אנוסים חדא כי לי כל הארץ וכיון שכן
אודא ליה טענת אונם וכסברת הרשב"א ודכתיב ויתן להם
ארצות גוים והחל לאומים בעבור יסמרו חקיו * וב"מ ה"ה תינח
בזמן שישראל שרונים על אדמתם אבל לאחר שנלו חזרה המודעה
לקנותה ודכתיב הרשב"א לזה אמר טעם אחר והוא ואתם תהיו
לי סאוני משליש עליבם אלא אני ואם כז דונא דמלכותא דינא
ולא סויד בזה מה שכתב רבינו הם לפי ששאר האומות הם
תחת שר אבל אתם אינכם תחת שר אלא תחת רשותי ואם
פז הדי אני תשוב נזרתי על כל מלכותי וזה אומרו ואתם תהיו
לי ממלכת כהנים וגוי קדוש :

ובמזרים לא נעשה עז הקב"ה אלא מכת בכורות ומס' קאמר
 עושה פלא חכל לעמיד לבא כל הפעולות שיעשה הקב"ה יהיו
 עז עמנו וזהו סאמר אראנו נפלאות ע"כ. נמנינו למדין
 דכסה מספט הוא עז הקב"ה אז הוא כלה ונחלה לפי שהוא בא
 במספט חוק.

ולזה כיונו דול בר' פל"ט סימן ח' וזל ואכרבה מברכך
 ומקללך אחר א"ר ירמיה החמיר הקב"ה בכבודו של
 נדיק יותר מכבודו בכבודו כתיב כי מכבדי אכבד ובזוי יקלו עז
 אחרים וכבודו של נדיק כפי ומקללך אחר אבא ע"כ. ולפי
 דברי הראב"ד זל הדברים כפסטרן שהחמיר הקב"ה בכבודו של
 נדיק שהמולול בכבוד הנדיק כפרע ממנו הקב"ה בעמנו שהוא
 עונם חמור אבל המולול כנגד המקום כפרע ממנו עז שליח
 שהעונם ההוא אינו כל כך חוק.

ואל זה סוכב הולך כונת הפסוק ולא תגו איש את עמיתו
 ויראת מאלהיך כי אני ה'. והנה רזל כמעוררו באומרו
 ויראת מאלהיך שאין זו אזהרה על יראת ה' שהרי כבר נאמר
 את ה' אלהיך תירא ואמרו דקרא מיירי באונאת דברים וכל
 דבר המסור ללב נאמר בו ויראת מאלהיך. ומו קשה כפישא
 דקרא דכתיב כי אני ה' איד הוא נתיב טעם למה שקדם. ותו
 דלא היה נריך הדבר לאמרו והלא הכל יודעים כי האלהים
 בשמים אין עוד מלבדו כתיב. אך לפי דרכינו יבא על נכון
 ונקדים עוד מ"ט רש"י כפרסת וראו שכל מקום שנאמר אני ה'
 כשהוא חמור אצל עונם הוא נאמן ליפטר. והנה מפתח של תחית
 המתים שלא נחמר לשליח לשינוי לה מדכתיב וירעתם כי אני
 ה' כפתי את קברותיכם ופרט' אני ה' אני ולא שליח וכתו טדרטו
 גבי מכת בכורות דכתיב ביה אני ה' אני ולא שליח. ובפרק
 הזהב א"ר אלעזר הכל כפרע עז שליח חזן מאונאה דכתיב הפה
 ה' נכב על חומת אנך ובידו אנך ופרט' שכל העבירות כפרעין עז
 שליח חזן מאונאת דברים דכתיב וכידו אגך לא מסרה לשליח.
 ואין ספק שכל זה הוא לנודל עונכו של אונאה שהרי סהך ליה
 אמרו כל הסערים ננעלים חזן משערי אונאה ופרט' הגועק על
 אונאת דברים אין הסעור ננעל כפניו ואמרין תו הסם דעל
 אונאת דבר' אין הסעור ננעל כפניו ופרט' פניו מחיכה סבין
 שכונה למקום שתמיד רואה זאת העבירה דאונאת דברים עד
 שיפרע ממנו. א"כ איפה גם מה שאמרו דאונאת דברים כפרע
 חמנו הקב"ה בעמנו ולא עז שליח לנודל העבירה הוא כלומר
 טבא עמו במספט חוק וכתו שלמדנו מתורתו של הראב"ד. והנה
 כונת הכתיב ולא תבנו איש את עמיתו ויראת מאלהיך ואין
 אלהים בכל מקום לא דייך בלות הרבה יותר מדאי תירא מעונם
 אזהרה זו דאונאת דברים כי אני ה' כלומר על עברת זו אני
 כפרע בעמתי ולא על ידי שליח וכל שהפרעון הוא על ידי הוא
 במספט חוק כאמור.

לומר עם ההיא דס"כ דחגיגה כשמנו כפעת הקיעים פעולות כל
 אחד ואחד אמרו מכון סכו אונרות סלג ואונרות כרד ועלית
 טללים רעים ועלית אנלים וחרדה של סופה וסערה ומעלה של
 קיסוד וכולן דלתותיהן של אש שנאמר פתח ה' את אונרו ויונא
 את כלי זעמו. והקטו והני בקיע חיתכו בארעא איתכחו
 דכתיב הללו את ה' מן הארץ חנינים וכל מהותם אש וכרד סלג
 וקיסוד רוח סערה עושה דקרו. ותרבו אחר דב יאודה אחר
 דב עד סלא בא דוד היו בקיע וככבא דוד בקע עליהם רחמים
 והורידן לארץ אחר לפניו רכס' ע כי לא אל ספך רשע אמה לא
 יבורך רע נדיק אמה ה' לא יגור כמגורך דע ע"כ. והנה מליסנא
 דגמרא דקאמר דוד בקע עליהם רחמים והורידן לארץ משם
 דבהודיה הלזו ים תועלת לעולם דאם לא היה כן כי אש כבוד
 כלפי מעלה שלא יגור כמגורך ה' דבר דע לא שייך עזה בקסת
 רחמים ולא היה לו לומר כי אש שאמר דוד רכס' ע אין כבודך
 שיגור כמגורך רע אלא ודאי דאיכא תועלת לעולם כהודיה זו
 שהוריד כלי הזעם מהרקיע לארץ ומטום הכי בקע רחמים על
 הדבר ותועלת זה יובן עם ההיא דאמרי פ"י וסולמ' פ"ב דתעניות
 אמר ר' לוי מהו ארץ אפים מרחוק רנו למלך שהיו לו ב' לניונות
 קטים אחר המלך אש דרים הם עזו כמדויגה עכטו בני המדינה
 מכעיסים אותי והם עומדים ומכלים אותם אלא הרעיון שאלחן
 לדרך דחוקה שאם הכעיסו אותי בני המדינה עד שאני משלה
 אחריהם בני המדינה מסייסים אותי ואני מקבל פיוסן כך אמר
 הקב"ה אף וחימה מלאכי הפלה הם הריו אני משלחן לדרך דחוק'
 שאם מכעיסים אותי ישראל עד נאני משלה אנלם ומפיהם ישראל
 עושין תשובה ואני מקבל תשוב' ה"ד באים מארץ מרחק מקדי
 הסמים ונ' א"ר יצחק ולא עוד אלא סנעל כפניהם ה"ד פתח
 ה' את אונרו ויונא את כלי זעמו עד דו פתח עד דו טריק
 רחמי קריבין ע"כ. פרי שהרחקת מלאכיו חבלה מאגלו ותעלה
 הוא תועלת לעולם והנה מהטעם עמנו טראה דוד סהקב"ה שלח
 לחף וחימה בארץ דאוקה כדי שלא יהיו נמלאים כפכני המדינה
 מכעיסים לפניו מאותו טעם עמנו בקע רחמים על כל כלי זעמו
 שלא יהיו עמו כמרום והורידן לארץ ומה שפחם בזעמיה ה'
 מפקד פבא מלחמה באים מארץ מרחק היינו אחר תפלת דוד
 שהורידן לארץ. באופן שלמדנו דלאחר תפלת דוד אין דבר רע
 יורד מן הסמים. ועל זה אמר המקובל' לא אליכם כל עוברי
 דרך הפשוט וראו אש ים מכאוב כמכאובי וגו' והוא כי ממרום
 שלח אש בעגמותי וירדנה ואף יתכן דבר זה והלא לאחר טבא
 דוד אין דבר רע יורד מן השמים לפי שהוא הוריד כל פלי הזעם
 לארץ אולי פיני ובניו יעשו תשובה וכאן ממרום שלח אש באופן
 שמכאוב כזה טבא עלי לא בא לטום אומה ולשון שאף טעל
 אומות העולם בא עליהם חרכן וגלות מ"ת לא היה הרע בא
 אליהם מן הממים שהיו גפי מכלת פבל כתיב ה' מפקד כלי
 מלחמה באים מארץ מרחק אבל הכא דכתיב ממרום שלח אש
 בעגמותי דבר זה לא אירע לטום אומה ולשון.

אך ליישב המסך הפסוקים נאמר באופן אחר ודקדק עז
 במה שאמר המקובל השיבני אחור דלפי הפסט אין
 לדברים אלו מופן. עוד יש לדקדק במה שאמר כשקד עול פשעו
 בידו דמלת בידו היא מיותרת כי מי לא ידע פבל אלה כי יד ה'
 עשמה זאת. עוד יש לדקדק במה שאמר סלה כל אבירי ה'
 בקרפי דהו ליה למייער סלה כל אבירי ה' מקרפי אבל בקרפי
 אין לו מופן וכפן נדחקו המפרשים בזה ועיין מ"ס לעיל בדרך
 הערכה. עוד יש לדקדק במה שאמר קרא עלי מועד לסבור
 בחורי ולא ידעתי מועד זה מה הוא כונתו. וראיתי במרדכי
 דמועד קטן דאין אומרים תחנונים בט"ב עטום דכתיב קרא
 עלי

ובזה כפין כונת המקובל באומרו לא אליכם כל עוברי דרך
 הפשוט וראו אש ים תכאו כמכאובי אשר עולל לי אשר
 הונה ה' ביום חרון אפו ממרום שלח אש בעגמותי וירדנה פרט
 רסת לרגלי הסיבני אחור נכניו שומתה כל היום דוד נסקד עול
 פשעו פידו ישתרנו עלי על נזארי הכטיל כחי נכני ה' בידי לא
 אוכל קום סלה כל אבירי ה' בקרפי קרא עלי מועד לסבור בחורי
 גת דרך ה' לכתולת כת יאודה ע"כ. ויש לדקדק בפסוקים אלו
 טובא חדא דלמה ברעות הללו הפליא לקובן ולומר לא אליכם
 כל עוברי דרך הפשוט וראו אש ים תכאוב כמכאובי בתחלת
 הקינה שהתחיל לספר כל הרעות שגאו עליו היה לו לומר לא
 אליכם כל עוברי דרך ונותר ומה נשתנו צרות אלו שאמר לא
 אליכם כל עוברי דרך טפי מפרות הראשונות. ולזה היה אפשר
 לומר

דרך עזב דרוש כג

שלישית אחר כדבר הנמאם שאדם תלכוו תלפניו לחוריו
ולפיכך לא רצה הקב"ה להכות אותי בענמי כל זה הייתי סובל
אחיו לפי שהייתי אומר דברי דכשענניו אותי ע"י שליח אחי
תכנייט ביותר מכל מקום הא אובא חדא לטיבותא שהעונם
אינו משפט חוק אף כשראיתי העונם ראה ראיתי דהיה כאלו
נעשה ע"י הקב"ה בענמי ונש"א נשקד עול פשעי בידו וכהיה
דאמרינן דלובאת דברים נפרע ע"י ענמי מדכתיב ובידו חנך
וש"א נשקד עול פשעי כאלו היה בידו דהיינו משפט חוק שהרי
ישתרנו עלו על גואריו הכטיל כחי נמנא שמכאוב כזה לא היה
בצום אומה ולטון שתייה ע"י שליח ובמשפט חוק ונ"א נמנני ה'
בידי לא אוכל קום

עוד חזר המקונן ואמר שדומה לזה אירע לישראל דבר אחר
והוא איתרו סלה כל אבירי וגו' ונראה דיונן בהקדים
הא דנרטינן בפרק המוכר פירות על ענין הכרובים כנגד הם
עומדים רבי יוחנן ורבי אליעזר חד אמר פניהם איש אל אחיו
וחד אמר פניהם לבית והקטן למ"ד פניהם לבית והכתיב ופניהם
איש אל אחיו ותרנו דמינך אנדודי וכתבו התוספות דמינך
אנדודי לא היה חני למיחר כלן בזמן שישראל עושים רגונו של
מקום דמסתמא העמידום תחלה לפי מה שהיו עושים רגונו של
מקום ע"כ ודבריהם באו סתומים שאם קושייתם היא דגם
מ"ד פניהם לבית ס"ל דבזמן שטושים רגונו של מקום היו פניהם
איש אל אחיו ואחיה חירי בזמן שאין ישראל עושים רגונו ומסום
הכי קאמר שהיו פניהם לבית הנה מלבד כאם מונתם היא
זאת מה מירנו כלל כמבואר עוד קשה דאיך יתכן לומר זה
דאם כן בחאי פליגי ר"י ור"א ואם כונתם להקטין דמ"ד פניהם
לבית ס"ל דבזמן שהיו עושים רגונו של מקום היו פניהם לבית
ובזמן שלא היו עושים רגונו היו פניהם איש אל אחיו גם זה
לא יתכן דמה סברא יש דכשפניהם איש אל אחיו שיהיה זה סימן
לאות בכני חרי שאין עושים רגונו של מקום אדרבה זהו סימן
שישראל עושים רגונו של מקום וכדאמרינן שהיו מנביאים את
הפרוכת ואומרים ראו חיבתכם לפני המקום כחיבת זכר עם
נקבה

והנראה אגלי בכונת קושיית התוספות הוא דאובא דגם
מ"ד פניהם לבית ס"ל דבזמן שהיו עושים רגונו
של מקום היו פניהם איש אל אחיו ובהא פליגי דמ"ד פניהם
איש אל אחיו ס"ל דתחלת העמדה היה פניהם איש אל אחיו ובזמן
שלא היו עושים רגונו של מקום היה נעשה גם והופכין פניהם
לבית נמנא שהגם היה בזמן שלא היו עושים רגונו של מקום
ומ"ד פניהם לבית ס"ל דתחלת העמדה היה פניהם לבית וכשהיו
עושים רגונו היה נעשה גם והופכין פניהם איש אל אחיו נמנא
שהגם היה בזמן שישראל עושים רגונו ויתרנו דזה לא יתכן
דמסתמא העמידום תחלה לפי מה שהיו עושים רגונו של מקום
דהיינו פניהם איש אל אחיו ותו הקטן בנמנא למאן דאמר
פניהם איש אל אחיו הא כתיב ופניהם לבית ותרנו לא קטיל
כאן בזמן שישראל עושים רגונו של מקום כאן בזמן שאין ישראל
עושים רגונו של מקום ופירש רש"ם בזמן שישראל עושים
רגונו של מקום הופכין פניהם זה לזה דומא לחיבת זכר עם
נקבה האוהבים זה את זה ע"י שהקב"ה אוהב את ישראל ומתחלה
כך נעשו פנים אל פנים כדי שתייה סביבה על ישראל ויעשו
ישראל רגונו של מקום ובש"אן ישראל עושים רגונו של מקום
הופכין פניהם לבית ע"י גם נמנא דכשהכרובים פניהם איש
אל אחיו הוא סימן להשראת שכנינו יתברך בתוכנו

עוד נקדתי מאי דאמרינן בפ"ה דיומא אר"ל בשעת שכתבו
גוים להיביל מלוא כרובים התעוררם זה בזה הוציאו
אותם

עלי מועד ולא ידעתי למה נהפך יום זה מאכל ליום טוב
ומינון לשמחה ואם כונת הכפוב היא על טעם העמיד כי בע"ה
לכטיבוא מטיח נדקני יהיה יום זה לטון ולשמחה וכדאיתא
במדרש אחתי קשה דהיה לו לכתוב פסוק זה בני נחמתי לא
בני סורענותא ועוד יש דקדוקים אחרים בפסוקים או ולכלתי
אחרין אחרתי לא אוכירם אך תתוך דברינן יובנו מאלהים
ונראה דכל זה יובן בהקדים מאי דאמרינן בפ' חלק מניח משמיה
דרבנן פרעה שחירף בענמי נפרע מתנו הב"ה בענמי סנחריב
שחירף ע"י שליח כו' ופרט' פרעה שחירף בענמי לא היה ביוני
כ"כ ולכך הב"ה כמו כן נפרע מתנו בענמי ואינו מתכניט כ"כ
דאינו דומה מתכניט מן הגדול למתכניט מן הקטן סנחריב שחירף
ע"י שליח דהיינו ביוני יותר אף הב"ה נפרע מתנו ע"י שליח
ועפ"י יובן מרזל בפתיחתא דאובא דבתי וז' ר' פתח תחת אשר
לא עבדת את האלהיך וגו' ועבדת את אויביך אלו זכיתם הייתם
קוראים בתורה אם תמיד תוקד על המוצה ועכשו סלה זכיתם
הרי אתם קוראים מתרום סלה אם בענמתי ע"כ וז' דמה
ענין זה לזה והלא אם תמיד וגו' היא תורה מיוחדת להדליק את
על המערכ' ככל יום ואין לזה טעם התויתמות עם קרא דמתרום
סלה אש וע"פ האמור יובן ונקדים עוד מאי דאמרינן בפרק
הדר ופ"ק דיומא וכתבו בני אהרן הכהן אש על המוצה אש
שהאש יורד מן השמים מנה להביא מן ההדיוט ומתה"ס יפה פ"ו
דשביעית סימן ג' ובוקרא רבה פ"ד ס' ו' הקשה מכיון דאובא
אש מן השמים מה צורך לשל הדיוט ומיך דהיינו להורות דה'
חפץ בסל ישראל טפי וכדאמרינן במדרש פרשת בהעלותך משל
לחלך שהיה לו אהוב א"ל המלך מדע שאנלך אני סוע' לכך תקן
לו הלך אוהבו והמקין מטה של הדיוט מנורה של הדיוט כיון
שבא המלך באו עמו שמינן סיבכו מלאך ומלאך מנורות של זהב
לפניו וכיון שראה אוהבו את כל הכבוד התכניט והטמין כל מה
שהתקין לו א"ל המלך לא אחרתי לך שאנלך אני סועד כו' א"ל
אוהבו ראיתי את כל הכבוד הזה כו' א"ל המלך חייך שאני פוסל
את כל בלי שהכתיב ובעביל אהבתך איני משמחם אלא בשלך
ע"כ נמנא טעם שגור' להביא אש מן ההדיוט הוא להורות
ביוזם של ישראל שפסל אש של מעלה בשבילם והשתא ה"ק אלו
זכיתם הייתם קוראים אם תמיד תוקד ויקשה לכס כיון דאובא
אש מן השמים מה צורך לשל הדיוט והת' הוא להראות חיבתכם
לפני הנוקם ועכשו סלה זכיתם אתם קוראים מתרום סלה אם
שהיינו ע"י שליח להראות שהם בתכלית השפלות לפי שאינו דומה
סמכניט מהגדול למתכניט מן הקטן מתכניט למדין מכרייהא
שפרק חלק הגו' ומדברי הראב"ד דכשהקב"ה נפרע ע"י ענמי
אובא חדא לטיבותא וחדא לרעותא חדא לטיבותא שאינו
מתכניט כ"כ דאינו דומה מתכניט מהגדול למתכניט מן הקטן
וכדברי ר' זבן וחדא לרעות' שהמשפט הוא חוק וכדברי הראב"ד
ובן כשנפרע ע"י שליח אובא חדא לטיבותא וחדא לרעותא חדא
לטיבותא שהעונם אינו כ"כ חוק וחדא לרעותא שמתכניט ביותר
עוד נקדים דאמרינן במדרש מאי דכתיב השיבני אחר אחר רבי
ינחך כדבר הנמאם שאדם תלכוו תלפניו לחוריו

ובזה נבא לביאור הפסוקים שישראל היו מקוננים דתיתי
לרעותא הו' בהו נפרע מהם ע"י שליח ומתכניטו
ביותר וזהו שהם משפט חוק כאלו נפרע מהם הקב"ה בענמי
וש"א לא אליכם כל עובדי דרך הביטו זראו אם יש מכאוב
כמכאובי בליתר מעולם לא היה בואת בשום אומה ולטון והוא
כי מתרום סלה אש בענמתי וכבר ידעת דמהאי קרא למדו ר"ל
בפ' חלק שנסרע מהם ע"י שליח מדכתיב סלה אש ואף שמתכניטתי
ע"י ומד שאינו דומה מתכניט מן הגדול למתכניט מן הקטן ונמנא
שהשיבני

אותם לטוק אחרו ישראל הללו שכרבתם ברכה וקללתם קללה
 עוסקים בדברים הללו מיד הולכים שנאמר כל מכבדיה הוליה
 כי ראו ערותם ע"כ * והדברים תמוהים דאין לך טעה שישראל
 אינם עושים רגונו של מקום ושהקב"ה יסלק טבינתו מביניהם
 כחותה טעה שנכנסו גוים להיכל וא"כ איך מנאו את הכרובים
 פניהם איש אל אחיו וכבר עמדו על מדוכה זו אבות העולם נחזי
 נפש וכתב הריטב"א בט"ס הד"ס שטענה להם גם לרעה כדי
 לנלות את ערותם *
ויש להסתפק מהו דאמרינן בפ"ק דיומא עשרה נסים נעשו
 בכית המקדש חס נסים הללו היו בהתמדה אף בזמן
 שאין ישראל עושין רגונו של מקום או דלמא דלא נעשו נסים
 הללו לא בזמן שישראל עושין רגונו של מקום והיה נראה נסים
 הללו היו בהתמדה שהרי במתרא הקטו ותו ליכא והא ח"ר לוי כו'
 מקום ארון אינו מן המדה ואמר רבינא כרובי' בנס היו עומדין
 בו' ואמאי לא הקטו דכרובים היו הופכין את פניהם איש אל
 אחיו כטיה בשעה שהיו מעורין זה בזה כו' וזה היה
 הפכות ומראין להם הכרובים שהיו מעורין זה בזה כו' וזה היה
 בנס דתפלת עמידתם היה פניהם אל הבית וכו' הריטב"א אף
 אי אמרי' דעשרה נסים דחטיב היו בהתמדה כיחא דהך דכרובים
 לא היה בהתמדה כי אם בזמן שישראל עושין רגונו של מקום *
 הן אמת שראיתי לרש"י שכתב שמבניהן אותו ומוביחין אותו
 לחזן ולפי זה לא דמי להם הפנים לכרובים * טוב ראיתי
 להריטב"א ש"ז דיומא אהא דאמרינן התם הללו פתח מתעטפת
 שכתב וז"ל יש שפירשו דהא בזמן סלא היו עושין רגונו של מקום
 ולא היה גם בלחם הפנים להיותו חס כיום הלקחו ע"כ ודוק *
 ונחזור לעניינינו *
עוד נקדים מאי דאמרינן במדרש מעולם לא זזה טבינה
 מישראל בטבתות וימים טובים ואפילו בטבת של חול *
 והנה שפירוש מאי דקאמר ואפילו בטבת של חול דלכאורה אין
 לו מובן נהירא דאדוני אבי זל"ה סח לי דבחייתו לומר אצל
 הרב מוה"ר זרחיה נוטא ז"ל דא חס ח' מן המערב זמאל לו
 שירוש מאמר זה והרב לחדוה לתלמידיו אמר להם שיעיינו בו *
 וראוי אבי ז"ל אמר שאפשר שהכוונה היא על פי מה שאמרו בנ"י
 ההולך במדבר ואינו יודע מתי הוא יום שבת שמונה שנה ימים
 ואחר כך שוכת והשתא ה"ק דאפילו ביום זה ששוכת זה האיש
 שאפשר שהוא חול גמור אפילו הכי לא זזה טבינה מישראל ביון
 שמון הדיו חייב לשבת בו זלעשותו כשבת גמור * והרב ז"ל הטיב
 לו ראה דבריו טובים ונכוחים ואדי קב"ה צפלא לולא אף אחימת
 הדברים הוא ט"ס חקירה בין הראשונים ז"ל שהדבר ידוע אצל
 בעלי המקור דמטבת לה דבמקום אחד יהיה ביום הששי עדיו
 יום זהו חול גמור ובמקו' אחר כבר נטה היום זהו לילה והוא
 שבת וכן להפך ביום השביעי מטבת לה שבמקום אחר עדיו יום
 הוא והוא שבת גמור ובמקום אחר הוא לילה והוא חול ז' וטבריא
 זכפורי ויבחרו * והנה אבחנו נאמין אמונה שלימה דבט"ס שאבחנו
 מבדילין בין יום הששי ליום השביעי כך צמ"מ ממעל יש הבדלים
 דהפנים רבים בין יום השביעי ליום הששי והוא ויולד מה שאמרו
 דול מענין שנים שכותבין דהשנים ביום השביעי ומה שכותבין
 עוד יש הבדלים רבים ודברים מובלטים בשמי השמים בין ימי
 החול ליום שבת קדש כאשר נודת ליודעי חן * והנה יש לחקור
 על אחת מקום סומכים בשמים ממעל והעלו שבמקום האמיתי
 לזה הוא ידועל"י שהוא אמתיות העולם שנקרא טבור הארץ *
 ועל זה אמרו ואפילו בטבת של חול כלומר שבמקום אחר הוא
 שבת ובירושלים הוא חול אפ"ה לא זזה טבינה מישראל אף שהוא

חול לגבי ירושלים שהוא העיקר אלו דבריהם זל ואלו ואלו דברי
 אלהים חיים * הכלל העולה דבטבתות וימים טובים לא זזה
 טבינה מישראל * ושיטתו דכל זה הוא אף בזמן שאין ישראל
 עושין רגונו של מקום דאלו בזמן שישראל עושין רגונו מעולם
 לא זזה טבינה מישראל אף בימי החול וכדאמרינן בסוטה אמר
 רב חסדא קודם שחטאו ישראל היתה טבינה טרויה עם כל אחד
 ואחד מישראל שנאמר כי ה' אלהיך תהלך בקרב מחניך *
עוד נקדים דאמרינן בפ"ק דמגילה ארסב"ן א"ר יונתן מאי
 דכתיב ולא קרב זה לא כל הלילה באותה טעה בקטן
 מלאכי השרת לומר טיהר לפני הקב"ה ח"ל מעשה ידי טבועים
 בים ואתם אומרי' טיהר לפני לומר לך שאין הקב"ה טמא במפלתן
 של רשעים * ומעשה נכח לכונת המקוון באומרו סלה כל אבירי
 ה' בקרבי כלומר אפילו בטעה סלה כל אבירי דהיינו בטעה
 שהרג כל הגדוקי' שנקראו בט"ס אבירים ה' בקרבי כלומר שהיה
 טבינתו טרויה בינינו שהרי אף בטעה שנכנסו גוים להיכל היו
 הכרובים פניהם איש אל אחיו וזה הודאה על השראת טבינתו
 בינינו * ועל זה תמה ואמר שהרי אין לך טעה שאין ישראל עושין
 רגונו של מקום באותה טעה ואם כן מאי שחיבה דמר הכא אין
 לך לומר אלא דקרא עלי מועד לטבור בחורי סחטב' יום
 טבר בחורי כיום טוב ומשום הכי היה ה' בקרבי דלא זזה טבינה
 מישראל בטבתות וימים טובים ואפי' בזמן שאין עושין רגונו של
 מקום * וגו' אמר היט מכאוב ומכאובי דאלו במפלתן של רשעים
 אינו טמא ואלו במפלתו טעה אותו כיום מועד *
ובזה יובן מאמר דז"ל במדרש איכה זל קרא עלי מועד אחר
 להם הקב"ה לישראל בפיוי טובה בני בפיוי טובה בני
 אמרתי למענכ' שולחתי בבלה ואתם אומרי' קרא עלי מועד ע"כ *
 דמאמר זה אומר דרשוני דמה ענין זה לזה * גם יש לדקדק בשאר
 זה שקראם בפיוי טובה דמש ענינו לכאן * אמנם על פי האמור
 יבא לכלל יטוב ונקדים דהנה המפרשים ז"ל תירנו לקושיית
 הריטב"א הנו' דאין יתכן דבטעה שנכנסו גוים להיכל ימנאו
 הכרובים פניהם איש אל אחיו ואמרו כעטשה להם כס' לטובה
 זהו ע"פ מ"ש דביתו זל שהקב"ה מנטער בנדרתו של ישראל
 דבתי' בכל שנת לו צד ומטעה זה כל מקום שגלו טבינה עמהם
 לומר שנס היא מנטער בנדרתם * והנה באותה טעה שנכנסו
 גוים להיכל שהיתה שנת חירום כדי סלא יעלה על דעתנו כי
 מאזום מאם את ישראל ובגוון צללה נפטו ובהיהו דאמרינן
 צפרק חלק שאמרו ישראל עבד שמכרו רבו ואטה שנתנרטה
 מבטלה כלום יש לזה על זה כלום וכדי לבטל סכרא זו הנפשות
 דבה הקב"ה להורות לנו דאכתי אביבותיה גבן והטרה טבינתו
 ציינינו להורות שהוא מנטער בנרותינו * ועיין בשמות דבה
 שדר פקודי' ע"ג צ"ח סימן ג' ומראה דהשראת טבינתו יתברך הוא
 הוראה לגוים שהקב"ה מחל לישראל עונם ואמרינן במדרש מש
 עובד צת ציון ואתו היום צטלו ישראל אפויכו צדול' על עובותיה *
 ואפשר שכדי שידעו הגוים שהקב"ה בתרנה להם הנהיג להראות
 לגוים שהטבינה יעמנו ודוק * ואמרינן במתרא כל מקום שגלו
 ישראל טבינה עמהם גלו למצרים טבינה עמהם שראמר אכתי
 ארד עמך גלו לבבל טבינה עמהם נח"ל למענכס שולחתי בבלה
 ועל זה התרעם הקב"ה עם ישראל וקראם בפיוי טובה לפי שאבי
 צמה טרניתו להראות לגוים שאף באותה טעה שנכנסו להיכל
 היתה טבינתו בינינו לומר שאני מנטער בנרתכם ואני מח
 מלחכב אצרכס ואתם אומרי' קרא עלי מועד כאלו אבי מח
 בנרתכ' וז"ל אין הדבר כן לא להראות לגבי הארס שאני משתתף
 בכל נדעס ואף גם זאת דהיינום בארץ איביהם לא מאששים *

דרך צדיקים דרוש בר

הם הם המה למאוי חגטדיך לככות על הסנהדרין כפני עגנום
והרי הכל היו ככלל מלכה וסריה •

ונראה דיכח הכל לכלל יישוב עם מאוי דחמרינן באיפה
לכתי טכטו בארץ שעריה אחר רב הונא כסר רבי
אוי טעדים הלכו בכבוד לארון שנאמר כאלו פערס דאטיס
לפיכך לא שלט בהם אייב אלא טכטו בארץ שעריה אחד ושכר
בריחיה ע"כ • עוד נקדים מאוי דחמרינן בפ"ג דמכות דף כ"ב
כמה טפסלי שאר אינטי דקיימי מקמי ס"ת ולא קיימי מקמי
גברא רבא דאלו עם ס"ת כתיב ארבעים יבנו ואתו רכנו ונכרי
חדא • כלמד מזה דיותר ראוי לחלוק בכבוד לת"ח יותר מס"ת •
ועקס המפרשים דמסוגיא דקדושתין דף ל"ג משמע דס"ת עדיף
מת"ח וזה מדאיבעיא לן התם מהו לעמוד מפני ס"ת ואמרו ק"ו
מפני לומדיה עומדין מפניה לא כ"ס • ומהרי"ט ז"ל בחידושי
לקדושתין כתב בספר ישיבא ז"ל דלעולם ס"ת עדיף מת"ח והיה
דמכות דחמרינן כתב טפסלי שאר אינטי דקיימי מקמי ס"ת
ולא קיימי מקמי גברא רבא הפ"ג בלום למגנו קומה לס"ת אלא
מק"ו דגברא רבא ואיך יתכן דקיימי מקמי ס"ת ולא קיימי מקמי
גברא רבא דאם במלמד לא קיימי היכי גלמד ס"ת • והרב ז"ל
דחה פ"ג דהתם פמכות יתיב טעמא דאלו עם ס"ת כתיב ארבעים
יבנו ואזו רכנו ונכרי חקא חלמא מטוס עדיפות טיפ לת"ח על
ס"ת הוא דקרי להו טפסלי • והוא ז"ל ייבב השמות הללו באופן
זה דהיה דקדושתין דחמרינן מפני לומדיה כומדין מפניה לא
כ"ס מיירי בלומדיה דלחו גברא רבא אלא סתוא בעל שמועות
והלמדו בירו וזהו זקן שקנה חכמה ועליו הכתוב כמור אדרת
פני זקן ומס"ת אחריו תורה עגמה לא כ"ס פהרי זון אגו חולקין
לו בכבוד אלא פמני מורתו • והיה לא דמכות דעביד ק"ו מס"ת
מיירי בגברא רבא דהיינו מורה הוראות דעדיף מס"ת שהוא
יודע לפרש התורה וכדקאמר ואתו רכנו ונכרי חדא • וכיוצא
בזה כתב הרב עגנו דברטנאוי פרמת במדבר דרוש א' יע"ט •
כתלנו למדין מדברי הרב ז"ל דסתם ת"ח שאינו מורה הוראה
פ"ת עדיף שיניה חכל גברא רבא סתוא מורה הוראה עדיף
חם"ת •

ועל זה תמה המחנאן ואמר טכטו בארץ שעריה שחלק להם
ה' כבוד טלא יעלטו בהם הנוים כפביל מה שחלקו
כבוד לארון ומלכה וסריה טהם הת"ח כניו אחתה והלא הת"ח
ראויים לכבוד יותר מס"ת וזהו שפ"י זון תורה כלומר זון טוס
תורה הוראה שייכוכלו על זה נם כביאיה לא מנאו חזון מהלייב
קושיא זו על דרך חומרת דבר זה כנאל לחכמים ולנביאים ולא
פירטוהו ה' כל לא מנא התקונן מפנה לתמיהתו לא מהחכמים
ולא מהנביאי' וכל אשר כתבו יתמ'ה דחויך יתכנן שחלק ה' כבוד
לכשרים טלא ופלטו פהם האויבים כשכל שחלקו כבוד לארון
ומלכה וסריה טהם הת"ח כניו והלא כבוד הת"ח יותר גדול
מס"ת • וכי תאמר מה חרדש עלינו את כל החרדה הזאת והלא
חסוגיא דקדושתין מוכח דס"ת עדיף מת"ח שרי אחרו מפני
לומדיה עומדין מפניה לא כל טכנ וכיון טכנ און זה תן התימה
חם חלק ה' כבוד לשערים ולא חלק כבוד לת"ח : לזה אהר יטבו
לארץ ידמו זקני בת גיון כלומר ע"כ אייב לן למימר כדי ליישב
שמועה זו נאה עם אותה סוגיא דמכות דים חילוק בין ת"ח
כאינו מורה הוראה לת"ח שמורה הוראה ובא דאיתו שמורה
הוראה עדיף חם"ת וכמ"ט מהרי"ט • ואם כן איפה אחתה
למה זה יטבו לארץ ידמו זקני בת גיון טהם הסנהדרין ואשר על
פיהם יהיה כל ריב וכל כניט ואיך ולמה חלק כבוד ה' לשערים
כשכל שחלקו כבוד לארון ולסנהדרין דעדיף חם"ת לא חלק
לעם כבוד זו רעה חולה בקרעת ים סוף •

ה' עתה דגז מקום אפי חלכה ואטובה לחומר הנגב פתח
הסער • וים לתמוה דמה פעטס טל רעיים הללו שקראם
בוגדים והלא מוכרמים היו לקיים צורת חלק ומה גם שהיה
כטוביה חמורה ואם לא היו מתקיימים גורתו הוא מאי להו שנתין
מולסי דנורא • אמנם על פי הקדמתנו בדרוש זה אחי ספור
שתעומת ישראל עם ארעים הוא עם סיום הססוק דכתיב היו
לה לאויבים • והנה מנינו לרל סדרטו היתה חלמנה ולא
חלמנה חתם וכן דרטו היה ה' באויב ולא אויב חתם • כמנא
דכסתה' מכה ואומר כאויב היינו לומר דאון הנקמה כל כך
כחוק וביד ביוון וקנף חכל הכא היו ישראל מתרעמים ואמרו
שתערי הללו כנדו בה דחאחר טראו טה"ה לא רנה הוא בעגמו
להניט חם בניון וטלא למיבאל ונבריאאל שינימו חם בניון ורנה
שתתיה הנקמה עי שליח חם פן היה חן הדיון טלא יהיה הטונט
צמטט חוק וחס לא טשו כן אלא היו לה לאויבים חתם ולא
כאויבים ועטו בהם מסטט חוק וזהו בניית הרעים • שהרי
קב"ה כי חפץ חסד הוא לא רנה להנקס מהם בעגמו כי אל
דחוס ה' וכדכתיב דמטטט זה בכל מקום טנלו טכונה עתהם
וכמאמר ז"ל וטפ"ה אליהך את טביתך והטיב לא נאמר לא וטפ
תלמד דהוא עגמו טכ רכל מקום טנלו טכונה עתהם ועגמו
בנביאים עדיף ובוטע הוא •

דרך צדיקים דרוש בר

בתובות פרק הנושא • א"ר אלעזר עמי החלך אינו חייב
לעמיד לפה אחר לו ר' יוחנן לא ניחא למריהו
דארתת להו הכי אמר ליה מקרא חני דורט כ"י טל חורות טליך
בל התמחם כחור תורה חור תורה מחייבו וכל שאינו מטמת
כחור תורה זון חור תורה מחייבו כיון דחוייה לקא מטער אחר
ליה רבי מנאחי להם דפואה מן התורה וחסם הדפקי בה' אייכס
וכי חסער לידיבק כטכניה והלא כתיב כי ה' אליהך חם חכילה
הוא חלא כל העוטה פקמטייה לת"ח והמנהג ת"ח מנכסיו כאלו
מדבק כטכניה וכתוב חיים כולכם חלמא עי' דבוקן על ת"ח יטבו
לחיות ע"כ •

לא במקום אחד ולא כמני מקומות מנינו שהפליגו רל
בטונט התעלל כהספדן טל דלוקים לפי טקסה
טילוקן בוטט טכטכרו בו הלוחות • והנה התקונן כהיותו
מורה ברתנו טל ישראל עוקד הככי והגחה ענה בה חאמר על
טילוקן טל דלוקים • וכמאמר הכתוב טכטו בארץ שעריה אחד
וטכר בריחיה מלכה וסריה בניו חון תור' נם כביאיה לא מנאו
חזון מה' וטכו לארץ ידמו זקני בת גיון העלו עפר על ראשם
זנו ורול כמדדט הם אחרו דמלכה וסריה אינו על הת"ח
ודכתיב בו חלכום יתלוכו ופי טרים יטורו וכן קרא דיטפו
לארץ ידמו זקני בת גיון דרטו אותו על הסנהדרין טהגלה
כבוכלנגאר על חטר התירו טבועתו טל דקיהו כדאיתא בפ"ט
דנדרים הרי טעיקר מה טהיה מנטער תחרבן הכות והגלות היה
על הת"ח טהלכו כנולה • וים לדקדק כמה טהקדים התקונן
לומר טכטו בארץ שעריה דמה ענין לזה עם חלכה וסריה כניוים
דהיינו הת"ח טנלו • ותו קטה למה זה בכה על השערים ולא
על כל בית המקדש טהרי ערו עד היסוד • עוד יש לדקדק
באמריו זון תורה דאם הכונה לומר דחאחר טה"ח הלכו כנולה
לא נסארה תורה חלמא דפטוטא היו דכרים הללו לא כיתנו
ליכתב • ורש"י ז"ל פירט חיו תורה חיו בהם מורה הוראה • עוד
עם כסיפיה דקרא נם כביאיה לא מנאו חזון מה' מה קשר לו
עם הקודם • עוד יש לדקדק כמה שחור ואחר יטבו לארץ ידמו
זקני בת גיון דהיינו הסנהדרין דחאח' שאמר מלכה וסריה כניוים
טהם